

SINIF ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALINDA KULLANILAN ÖLÇME ARAÇLARI ÜZERİNE BİR
İNCELEME*

Serdarhan Musa TAŞKAYA

Yrd. Doç. Dr., Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği A.B.D.

Ali MEYDAN

Yrd. Doç. Dr., Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği A.B.D.

ÖZET: Bu çalışmada Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda sınavlarda kullanılan ölçme araçları incelenmiştir. Araştırma, Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda yapılmıştır. İncelenen dokümanlar 2009-2010 öğretim yılı güz yarıyılı ara sınavlarında uygulanan ölçme araçlarından oluşmaktadır. Araştırma verileri gözlem, doküman inceleme ve görüşme teknikleri ile toplanmıştır. Sınavı yapılmayan derslerle ilgili bilgiler görüşme yolu ile elde edilmiştir. Toplam 24 sınav evrakı incelenmiştir. Araştırma sonucunda: Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda yapılan sınavlarda “uygulama, sınav ve uygulama+sınav” şeklinde 3 tür ölçme yapıldığı, “yazılı yoklama, çoktan seçmeli test ve karma” şeklinde hazırlanan ölçme araçlarının kullanıldığı, bunlar içinde en çok “yazılı” yoklama türünün tercih edildiği, ölçme araçlarının soru sayılarının genelde az olduğu, sınavlarda verilen cevaplama sürelerinin tamamına yakınının 40 dakikanın altında olduğu, sınavlarda en az 20 dakikanın en çok ise 60 dakikanın verildiği, ölçme araçlarının genel olarak bilgisayarla yazılarak hazırlandığı, bazı ölçme araçlarında yönerge ve cevap anahtarının olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar sözcükler: Sınıf öğretmenliği, ölçme ve değerlendirme, ölçme araçları, sınav.

AN INVESTIGATION ON ASSESSMENT TOOLS APPLIED IN MAIN SCIENTIFIC BRANCH
PRIMARY SCHOOL'S TEACHING

ABSTRACT: In this study, the examinations tools conducted in main scientific branch “Primary School's Teaching”, were studied. The study was carried out in main scientific branch “Primary School's Teaching” of Ahmet Kelesoglu Educational Faculty, Selcuk University. The documents analyzed were consisted of assessment (measuring) instruments applied during the sub-examinations of fall semester in the educational year 2009 -2010. Data of study were collected via reviewing observation, document analysis and interview. The data related to the courses, on which the examination was not conducted, were collected via interview. Totally, 24 of examination documents were investigated. In the examination conducted in main scientific branch “Primary School's Teaching”, it was determined that 3 sorts of assessment was conducted as “exercise”, “examination”, and “exercise + examination”; that assessment instruments prepared as “written examination”, “multiple choice test”, and “mixed examination” were used; that the most preferable one among then was written examinations; that the numbers of the questions in the assessment instruments were generally lees; that answering time given during exams were below 40 minutes; that minimum 20 minutes, maximum 60 minutes were given during the exams; assessment instruments were prepared by writing on computer media; and there was no answer key in some assessment instruments.

Key words: primary school's teaching, assessment and evaluation, assessment instruments, examination.

* Bu makale, 5-7 Mayıs 2010 tarihinde Mersin'de düzenlenen Eğitimde ve Psikolojide Ölçme Değerlendirme II. Ulusal Kongresi'nde poster bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Eğitim sisteminin başlıca sorumluluğu, eğitimin tanımına uygun olarak bireyin gizilgücünü ortaya çıkarmak ve bunları davranışa dönüştürmektir. Bu amaca ulaşıp ulaşılmadığının, davranış değişikliğinin meydana gelip gelmediğinin ve ne ölçüde gerçekleştiğinin belirlenmesi ise öğretim sürecinin önemli bir aşaması olan ölçme değerlendirilmenin konusudur.

Öğretim programlarında belirtilen alanlarla ilgili kavram, beceri ve değerlere ilişkin davranışların dersler aracılığıyla kazandırılması amaçlanır. Bir dersin sonunda öğrenciler o dersin hedeflerini oluşturan davranışları yeterli düzeyde kazanmışlarsa ya da ders sona erdiğinde öğrencilerde beklenen davranış değişiklikleri gerçekleşmiş ise, ders amacına ulaşmış anlamına gelir. Bu nedenle ders sonunda öğrencilerin işlenen konularla ilişkili davranışları kazandıklarının kanıtı sayılabilecek davranışları gösterebilmeleri beklenir. Bu da ölçme ve değerlendirme işlemleriyle belirlenir.

Ölçme, en geniş anlamı ile; "Belli bir nesnenin ya da nesnelerin belli bir özelliğe sahip olup olmadığının gözlenerek sonuçlarının sayılarla ya da başka sembollerle gösterilmesidir" (Tekin, 1996). Ölçme, ölçümü yapılan nitelik ya da niteliklerin aralarındaki bağı (büyüklük küçüklük gibi) koruyacak şekilde bu niteliklere sayı veya sembollerin atanması biçiminde de tanımlanabilir (Tan, 2006). Başka bir deyişle; bireylerin ya da nesnelerin belirli özelliklere sahip olup olmadığının, sahipse sahip oluş derecesinin belirlenerek sonuçların sembollerle ve özellikle sayı sembolleriyle ifade edilmesidir. Değerlendirme ise, ölçme sonuçlarını bir ölçütle kıyaslayarak ölçülen nitelik hakkında bir karara varma sürecidir. Ölçme, bir betimleme işlemidir. Değerlendirme ise, bir yargılama işlemidir ve ölçme sonucunun bir ölçütle karşılaştırılmasına dayanır (Tekin, 1996; Turgut, 1997). Ölçme sonuçlarının anlam kazanması için değerlendirme yapmak, yani bir ölçümü bir ölçütle karşılaştırarak bir değer yargısına ulaşmak gerekir. Değerlendirme sürecinde hangi ölçütten yararlanılacağı da değerlendirmenin amacına göre değişir (Demirtaş ve Barth, 1997).

Eğitimde ölçme ve değerlendirme, öğrenci başarısının değerlendirilmesini yani öğrencilere başarı düzeylerinin göstergeleri olarak kabul edilecek olan notların takdir edilmesidir. Ancak öğrencilerin başarı düzeylerini ölçerek yapılan değerlendirmeler sonunda öğrenciler hakkında geçti-kaldı gibi kararlar oluşturmak, okul öğrenmeleriyle ilgili ölçme-değerlendirme etkinliklerinin önemli bir bölümünü oluşturmakla birlikte, ölçme ve değerlendirmenin sadece bu amaçla sınırlı bir konu olarak görülmemelidir.

Okulda öğrencilere not verme amacı dışında başka amaçlarla da ölçme ve değerlendirmeden yararlanılması gerekir. Bu bağlamda öğrencilerin eğitim gereksinimlerinin saptanması, belli bir dersle ilgili davranışları kazanabilmeleri için gerekli olan davranışlara önceden sahip olup olmadıklarının belirlenmesi ve öğretme-öğrenme sürecinin gidişatının belirlenmesi amacı ile ölçme ve değerlendirmeden yararlanılmalıdır. Ölçme ve değerlendirmenin eğitimdeki yeri aşağıdaki gibi sıralanabilir (Turgut, 1997):

1. Öğrenciye davranışını nasıl değiştireceği, nasıl geliştireceği hakkında bilgi verir.
2. Yeterince başarılı olan öğrenciyi motive eder.
3. Öğrenci hakkında verilecek kararlara dayanak oluşturur.
4. Öğretmenin kendi öğretiminin ne derece etkili olduğunu anlamasına yardımcı olur.
5. Uygulanan bir eğitimin başarılı olup olmadığı hakkında yöneticilere ve diğer ilgililere bilgi verir.

Ölçme ve değerlendirmenin yan yana anılması birbirini tamamlayan iki süreç olmalarından kaynaklanmaktadır. Bir öğretim programının hedeflerine ulaşp ulaşmadığının tespiti ancak ölçme-değerlendirme işleminin sonucunda açığa çıkar. Bu da ölçme ve değerlendirmenin eğitim ve öğretimdeki yerinin ne denli önemli olduğunun kanıtıdır.

SINIF ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALINDA KULLANILAN ÖLÇME ARAÇLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Serdarhan Musa TAŞKAYA, Ali MEYDAN

Eğitimde kullanılan ölçme araçlarını bilişsel alan, duyuşsal alan ve devinişsel alandaki davranışların ölçülmesinde kullanılan ölçme araçları olarak 3 grupta ele alabilir.

1. Bilişsel alandaki davranışların ölçülmesinde kullanılan araçlar: Doğru-yanlış testleri (sınıflama gerektiren testler), çoktan seçmeli testler, kısa cevaplı (yanıtlı) testler, eşleştirmeli testler, yazılı yoklamalar (uzun cevaplı, kompozisyon tipi ya da essey tipi sınavlar), sözlü sınavlar, ödev ve projeler, portfolyo (bireysel gelişim dosyaları-öğrenci etkinlik dosyaları), performans görevi.
2. Duyuşsal alandaki davranışların ölçülmesi: İlgi ölçekleri (envanteri), tutum ölçekleri, gözlem tekniği.
3. Devinişsel (psikomotor) alandaki davranışların ölçülmesi: Derecelendirme ölçekleri kontrol listesi, çeteleme aracı, iş-performans testleri, dereceli puanlama ölçeği / puanlama anahtarı (rubrik) (Atılğan Kan ve Doğan, 2006).

Ölçme ve değerlendirmenin bir amacı da öğrencinin öğrenmesini geliştirmek ve desteklemektir. Duyarlı, doğru, uygun, destekleyici ölçme ve değerlendirme, öğrenme için bir gerekliliktir (Tekin, 1996). Bu nedenle öğretmenlerin öğretimde ölçme değerlendirmeye önem vermeleri gerekmektedir.

Kubiszyn ve Borich (1996), öğretmenlerin bilgi ve beceri sahibi olması gereken ölçme ve değerlendirme konularını: "Amaca göre test türlerinin uygun olduğu, yoklanması gereken hedeflerinin neler olduğunu doğru tespit edebilme, yazılı yoklama türü testlerin nasıl geliştirilmesi gerektiği bilgi ve becerisi, testlerin güvenilirlik ve geçerliğinin nasıl sağlanacağı, temel test istatistikleri, test puanlarının nasıl kullanılması gerektiği ve öğrenci başarılarının ya da notlarının etkili bir iletişim tekniği kullanarak ailelere etkili ve yararlı olacak şekilde nasıl iletilmesi gerektiği" şeklinde sıralamışlardır (Aktaran: Çakan, 2004: 100).

Türkiye'de 2005 yılında uygulamaya başlanan öğretim programları pek çok açıdan yenilikler içermektedir. Bunlardan biri de ölçme ve değerlendirme alanında olmuştur (Gelbal ve Kelecioğlu, 2007). 2005 öncesinde klasik değerlendirme yaklaşımlarında sınav sonuçlarında alınan nota dayalı değerlendirmeler daha yaygın olarak kullanılmaktaydı. Fakat yenilenen bu programla birlikte yapılandırmacı yaklaşımın ölçme değerlendirme anlayışındaki köklü değişiklikler meydana getirmiştir. Burada temel dayanak sonuçtan ziyade sürecin değerlendirilmesine yöneliktir. Bu nedenle de alışlagelmiş sınav türlerinin (yazılı sınav, çoktan seçmeli, boşluk doldurma, doğru-yanlış vb.) yanında alternatif değerlendirme yöntemlerinin kullanılması yeni programda öne çıkarılmıştır (Duban ve Küçükylmaz, 2008; Meydan ve Öztürk, 2008).

"Geleneksel yöntemlerde öğrenci başarısının değerlendirilmesi, genellikle öğretim sürecinden ayrı ve daha çok ürüne ağırlık verecek bir şekilde ele alınmakta; bu amaçla daha çok seçmeli ve kısa cevaplı testlerle, yazılı ve sözlü yoklamalara önem verilmektedir" (Gelbal ve Kelecioğlu, 2007: 136).

Sınavlar amaca uygun yapılmadığında ölçmede ve dolayısıyla değerlendirmede hatalara neden olacaktır. Ayrıca yapılacak sınavların türü, soru sayısı, sınav salonu, hatta yazı biçimi sınavdan alınacak notu çeşitli derecelerde etkileyebilir. Bundan dolayı ölçme araçları hazırlanırken başta sınavın amacı göz önüne alınmalı ve ölçme aracının geçerliği ve güvenilirliği en üst seviyede olmasına özen gösterilmelidir.

Bütün öğretmenlerin ölçme değerlendirme alanına ilişkin gerekli yeterliklere sahip olmaları beklenmektedir. Ancak yapılan bazı araştırmalarda özellikle 2005 yılından itibaren yenilenen öğretim programının vurguladığı alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemleri konusunda öğretmenlerin yeterli olması sonucuna ulaşılmıştır (Çakan, 2004; Yıldırım ve Semerci, 2006; Yapıcı ve Leblebiciler, 2007; Anıl ve Acar, 2008; Duban ve Küçükylmaz, 2008; Sağlam-Arslan, Avcı ve İyibil, 2008; Sağlam-Arslan, Devcioğlu-Kaymakçı ve Arslan, 2009). Bu sorunun giderilmesi için öğretmenlerin hizmet içi eğitimle bu eksikliklerinin giderilmesi gerekmektedir.

Hizmet öncesi öğretmen eğitiminde öğretmen adaylarına ölçme değerlendirme konusunda yeterli eğitim verilmelidir. Ancak Gelbal ve Kelecioğlu'na (2007: 136) göre: "Öğretmen yetiştirme programlarında ölçme ve değerlendirmeye yeterince yer verilmemesi nedeniyle son 8-10 yıl içerisinde mezun olan öğretmen adaylarının, öğrenciyi tanıma, ölçme ve değerlendirme amaçlarıyla kullanılan teknikler konusunda önemli eksiklikleri olduğu kabul edilmektedir". Kızılcıaoğlu (2005) da öğretmen yetiştirme programının ölçme değerlendirme alanında yenilenen programına uygun olması gerektiğini belirtmiştir. Birgin ve Gürbüz (2008) de, sınıf öğretmeni adaylarının bildiği ölçme değerlendirme yöntemlerinin girdiği sınavlarla ilgisi olduğunu belirtmişlerdir. Bu nedenle, öğretmen adayı yetiştiren kurumlarda yapılacak ölçme değerlendirme işlemlerinin öğretmen adaylarınca örnek olacağı göz önüne alınarak hazırlanmasında yarar vardır.

Amaç

Çalışma, benzer çalışmaların az olması ve özellikle Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda bu çalışmanın ilk olması bakımından önemlidir. Bu çalışmada Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda yapılan sınavların incelenmesi amaçlanmıştır. İncelenen sınavlarda kullanılan ölçme araçları, bu araçların uygulama biçimi, ölçme araçlarının çeşidi, süresi, soru sayısı gibi çeşitli açılardan analiz edilerek ortaya koyulması planlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda şu alt problemlere cevap aranmıştır:

- 1- Sınavlarda kullanılan ölçme işlemleri nelerdir?
- 2- Sınavlarda kullanılan ölçme araçları hangileridir?
- 3- Sınavlarda kullanılan ölçme araçlarının yazı biçimi nasıldır?
- 4- Ölçme araçlarının uygulanma süreleri ne kadardır?
- 5- Sınavlarda kullanılan ölçme araçlarının soru sayısı kaçtır?
- 6- Sınavlarda kullanılan ölçme araçlarının yönerge durumu nasıldır?
- 7- Sınavlarda kullanılan çoktan seçmeli testlerin seçenek sayısı kaçtır?
- 8- Sınavlarda kullanılan çoktan seçmeli testlerin cevap kâğıdı durumu nasıldır?

YÖNTEM

Bu araştırma betimsel araştırma türünde desenlenmiştir. Araştırmada sınavlarda kullanılan ölçme yöntemlerinin neler olduğunun ve nasıl uygulandığının ortaya konulması amaçlandığından gözlem, doküman analizi ve görüşme yöntemleri ile yürütülmüştür. Craswell (2003) ve Yıldırım ve Şimşek'e (2005) göre doküman analizi tek başına kullanılabileceği gibi diğer yöntemlerle birlikte de kullanılabilir.

Araştırma, Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi İlköğretim Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda yapılmıştır. Araştırmada 2009-2010 öğretim yılı güz yarıyılında yapılan ara sınavlar incelenmiştir. İncelenen yarıyılıda Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda, 1-4. sınıflarda, toplam 31 ders yer almaktadır. İnceleme bütün derslerin sınavlarını kapsamaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırma verileri, gözlem, doküman analizi ve görüşme yöntemlerinin birlikte kullanılması ile toplanmıştır. Veriler sınavlara ait soru formlarının analizinden ve sınava ek olarak uygulama (ödev, performans ödevi, sunu) veya sadece uygulama yapılan sınavlara ilişkin bilgiler ise sınav programından ve ilgili ders öğretim elemanı ile yapılan görüşmelerden elde edilmiştir. Veriler tablolarda yüzde (%) ve frekans (f) şeklinde verilmiştir.

SINIF ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALINDA KULLANILAN ÖLÇME ARAÇLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Serdarhan Musa TAŞKAYA, Ali MEYDAN

BULGULAR VE YORUMLAR

Sınavlarda Kullanılan Ölçme İşlemi Türleri

Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda yapılan sınavlarda kullanılan ölçme işlemleri Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Kullanılan Ölçme İşlemleri

Ölçme Türü	f	%
Uygulama	7	22.6
Sınav	21	67.7
Uygulama+sınav	3	9.7
TOPLAM	31	100.0

Tablo 1 incelendiğinde, yapılan sınavlarda “uygulama”, “sınav” ve “uygulama+sınav” olmak üzere 3 tür ölçme işlemi yapıldığı görülmektedir. Araştırma yapılan sınav yarıyılında toplam 24 sınavın 21 tanesinde ölçme işlemi sadece sınav iken 3'ünde sınava ek olarak öğrencilerin sınıf içinde yapacakları uygulama etkinlikleri ve performans ödevlerinin de dikkate alındığı belirlenmiştir. Diğer 7 dersin ara sınav notu ise sadece sınıf içi etkinlikler ve performans ödevleri ile verildiği görüşmelerden tespit edilmiştir.

Ölçmede Kullanılan Yöntemler

Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda yapılan sınavlarda kullanılan ölçme araçları, Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Ölçme Araçları

Ölçme Araçları	f	%
Yazılı Yoklama	11	45.9
Çoktan Seçmeli Test	8	33.3
Karma	5	20.8
TOPLAM	24	100.0

Tablo 2'ye göre yapılan sınavlarda kullanılan ölçme araçları incelendiğinde 3 farklı ölçme aracının; “Yazılı yoklama, çoktan seçmeli test ve karma” şeklinde hazırlanılarak kullanıldığı görülmüştür. Bunlardan en çok 11 (% 45.9) sınavda yazılı türü sınav kullanılmaktadır. İncelenen sınavlardan 8'inde (% 33.3) ise çoktan seçmeli testin tercih edildiği görülmektedir. Sınavlarda kullanılan diğer bir ölçme aracı da karma soru türlerinin yer aldığı ölçme aracı olmuştur. Ancak karma soruların yer aldığı ölçme aracı bu sınavlarda en az tercih edilen türdür. Karma türde (yazılı yoklama, çoktan seçmeli test ve doğru yanlış testleri) hazırlanan ölçme araçları toplam 5 sınavda (% 20.8) uygulanmıştır.

Ölçme Araçlarının Yazı Biçimi

Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda yapılan sınavlarda kullanılan ölçme araçlarının yazı biçimi, Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3. Ölçme Araçlarının Yazı Biçimi

Yazı Türü	f	%
Bilgisayarla	21	88,5
El yazısıyla	3	12,5
TOPLAM	24	100.0

Tablo 3’de, yapılan sınavlarda kullanılan ölçme araçlarının toplam 21 tanesinde (% 88.5) bilgisayarla yazılarak hazırlandığı görülmektedir. Buna karşın 3 (% 12.5) ölçme aracının el yazısı ile yazıldığı görülmüştür.

Sınavların Süreleri

Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı’nda yapılan sınavlarda kullanılan ölçme araçlarının uygulama süreleri, Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4. Ölçme Aracının Uygulama Süreleri

Süre (dk.)	f	%
20	2	8,2
25	4	16,7
30	5	20,8
35	4	16,7
40	4	16,7
45	4	16,7
60	1	4,2
TOPLAM	24	100

Tablo 4’te yer alan değerlere göre yapılan sınavlarda kullanılan ölçme araçlarının uygulanmasında farklı sürelerin verildiği görülmektedir. Sınavlarda en az 20 dakikanın 2 (% 8.2) sınavda, en çok ise 60 dakikanın 1 (% 4.2) sınavda verildiği tespit edilmiştir. Diğer sürelerin dağılımında ise genel olarak birbirine yakın oranlar (% 16.7 - % 20.8) görülmektedir.

Kullanılan Ölçme Araçlarının Soru Sayısı

Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı’nda yapılan sınavlarda kullanılan ölçme araçlarının soru sayıları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Ölçme Araçlarının Soru Sayısı

Soru sayısı	f	%
1-5	6	25.0
6-10	4	16.6
11-15	1	4.2
16-20	4	16.6
21-25	6	25.0
26-30	1	4.2
31-35	1	4.2
36-40	1	4.2
TOPLAM	24	100.0

Tablo 5’de Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı’nda yapılan sınavlarda kullanılan ölçme araçlarının soru sayılarının dağılımında çeşitlilik olduğu görülmektedir. Buna göre en çok yığılma “1-5” ve “21-25” soru sayısı ile 6’şar ölçme aracında (% 25) tespit edilmiştir. Daha sonra ise “6-10” ve “16-20” soru sayıları 4’er kez (% 16.6) gelmektedir. 26-30 soru olan “1”, 31-35 soru “1” ve 36-40 soru olan 1 ölçme aracı vardır. Yani 26 ile 40 soru sayısına kadar olan aralıkta ise sadece 3 ölçme aracında rastlanmıştır. Bu tabloya göre Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı’nda yapılan sınavlarda kullanılan ölçme araçlarında ortalama 15.5 soru yer almaktadır.

SINIF ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALINDA KULLANILAN ÖLÇME ARAÇLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Serdarhan Musa TAŞKAYA, Ali MEYDAN

Kullanılan Ölçme Aracının Yönerge Durumu

Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda yapılan sınavlarda kullanılan ölçme araçlarının yönerge durumları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Ölçme Aracının Yönerge Durumu

Yönerge Durumu	f	%
Var	17	70.8
Yok	7	29.2
TOPLAM	24	100.0

Tablo 6 incelendiğinde Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda yapılan sınavlarda kullanılan ölçme araçlarında 7 ölçme aracında (% 29.2) yönerge olmadığı görülmüştür. Buna karşın 17 (% 70.8) ölçme aracında ise yönergenin bulunduğu tespit edilmiştir.

Çoktan Seçmeli Testlerin Seçenek Sayısı

Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda yapılan sınavlarda kullanılan çoktan seçmeli testlerin seçenek sayıları Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Çoktan Seçmeli Testlerin Seçenek Sayısı

Seçenek sayısı	f	%
4	1	11.1
5	8	88.9
TOPLAM	9	100.0

Tablo 7'de görüldüğü üzere sınavlarda kullanılan çoktan seçmeli testlerin seçenek sayıları genel olarak (% 88.9) 5 seçenektir. Sadece 1 (% 11.1) ölçme aracında seçenek sayısının 4 olduğu tespit edilmiştir.

Çoktan Seçmeli Testlerin Cevap Kâğıdı Durumu

Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda yapılan sınavlarda kullanılan çoktan seçmeli testlerin cevap kağıdı durumları Tablo 8'da verilmiştir.

Tablo 8. Çoktan Seçmeli Testlerin Cevap Kâğıdı Durumu

Cevap anahtarı	f	%
Var	7	77.7
Yok	2	22.3
TOPLAM	9	100.0

Tablo 8'da görüldüğü üzere çoktan seçmeli testlerin 7'sinde (% 77.7) soruların cevaplanması için hazırlanmış bir cevap kağıdı bulunmaktadır. Sadece 2 testte (% 22.3) cevaplar test maddeleri altında yer alan seçeneklerin üzerine işaretlenecek şekilde düzenlenmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

"Hangi düzeyde olursa olsun, öğrenci başarısının değerlendirilmesi öğretimin önemli görevlerinden biridir. Öğrencinin öğrenmenin hangi aşamasında bulunduğu, gelişmesinin nasıl olduğu öğreticinin etkili bir öğretimi ve

öğrencinin etkili bir öğrenmesi için oldukça önemlidir ” (Akhun, 1982: 311). Bu nedenle öğretmenlerden bu konuda gerekli yeterlik düzeyde olmaları beklenir. Ancak birçok araştırmada öğretmenlerin ölçme değerlendirme alanında yeterliklerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Öğretmenlerin ölçme değerlendirme konusundaki yeterlik düzeylerinin düşük olmasının çeşitli nedenleri vardır. Bunların başında bu konuda yeterli düzeyde hizmet öncesi eğitim almamaları gelmektedir. Erdemir (2007) tarafından yapılan araştırmada da öğretmenler, lisans eğitimleri sırasında ölçme değerlendirme konusunda yeterli eğitim almadıklarını belirtmişlerdir.

İncelenen sınavlarda “uygulama”, “sınav” ve uygulama ve sınav” şeklinde ölçme yöntemleri kullanıldığı tespit edilmiştir. Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı’nda yapılan sınavlarda kullanılan ölçme araçlarının ise “yazılı yoklama, çoktan seçmeli test ve karma” sınav şeklinde hazırlandığı tespit edilmiştir. Bunlar içinde öğretim elemanları tarafından en çok “yazılı yoklama” türü ölçme araçları tercih edilmektedir. Semerci (1992) tarafından Fırat Üniversitesi’nde yürütülen araştırmada da öğretim elemanlarının sınavlarda en çok yazılı yoklama kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Çakan (2004), Yıldırım ve Semerci (2006) ve Türkyılmaz (2008) tarafından yapılan araştırmalarda da öğretmenler, sınavlarda en çok uzun cevap gerektiren soru türleri içeren sınavları tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Ancak, Turgut (1997) yazılı yoklamanın birçok sınırlılığı olduğunu belirtmiştir. Murat ve Uygun (2004) tarafından yapılan araştırmada yazılı yoklama türü ölçme yönteminin öğrenci başarısını olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. İncelenen sınavlarda yazılı yoklama türü sınavlardan sonra öğretim elemanları tarafından en çok çoktan seçmeli test türü sınavlar tercih edilmiştir. Bu sınav türünün uygulanması ve okunması çok kolaydır. Bu nedenle de sık tercih edilmektedir.

Bu araştırmada ortaya çıkan sonuçlara göre Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı’nda kullanılan ölçme türlerinin klasik olarak nitelendirilen ölçme yöntemleri olduğu söylenebilir. Ancak öğretmen yetiştiren kurumlardan çok çeşitli sınav türlerinin kullanılması beklenir. Gelbal ve Kelecioğlu (2007) da öğretmenlerin ölçme değerlendirmede alternatif yöntemler yerine klasik yöntemleri tercih ettikleri vurgulayarak bu durumun alışkanlıktan kaynaklanıyor olabileceğini işaret etmişlerdir. Ancak bu durumun değiştirilerek alternatif ölçme değerlendirme yöntemlerinin de kullanılması gerektiği belirtilmiştir.

Kopya ilköğretimden itibaren bütün eğitim öğretim basamaklarında sıklıkla görülmektedir. Kopya çekmenin birçok nedeni vardır. Bunlardan biri de sınavın türüdür. Bozdoğan ve Öztürk (2008) tarafından yapılan araştırmada öğretmen adayları sınav türünün kopya çekme nedenlerinin başında yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle kopya çekimini önleyecek sınav türleri tercih edilmelidir. Bu açıdan sınıf içi uygulamaların sınavlarda tek olarak ya da diğer türlerle birlikte kullanılması daha yararlı görülmektedir. Çünkü: “Etkili öğrenmenin temel koşullarından biride teorik bilginin yanında uygulamaya da yer verilmesidir. Sınavlarda teorik bilginin ölçülmesinin yanı sıra uygulamalı bilginin ölçülmesi de kapsam dâhiline alınması, sınav sisteminin etkili işleyişini sağlayacaktır” (Bakaç, 2003).

Ölçme aracının geçerliği soru sayısı ile yakından ilgilidir. Soru sayısı ne kadar artarsa ölçme aracının güvenilirliği de o ölçüde yüksek olacaktır (Turgut, 1997). Bu araştırmada incelenen sınavlarda kullanılan ölçme araçlarının soru sayılarının dağılımında çeşitlilik görülmektedir. Ancak ölçme araçlarında yer alan soru sayılarının az olduğu söylenebilir. Hatta bu araştırmada 36-40 soru kategorisinde sadece bir ölçme aracı rastlanmıştır.

Sınav süresi verilecek cevapları etkileyecek kadar önemlidir. Ancak bu araştırmada sınavlarda farklı sürelerin verilmesine rağmen genel olarak sürenin 40 dakikanın altında olduğu görülmüştür. Sınavlarda en az 20 dakikanın en çok ise 60 dakika sürenin verildiği tespit edilmiştir. Sınav sürelerindeki bu farklılık soru sayıları ile ilişkili olabilir.

Ölçme aracının okunması ve anlaşılması, ölçmenin doğru ve tam olarak yapılabilmesinde önemli etkenlerden biridir. Bu araştırmada incelenen sınavlarda az sayıda da olsa el yazısı ile hazırlanan ölçme araçları kullanıldığı tespit edilmiştir. El yazısı ile hazırlanan sınavlarda yazının okunaklı olmasına dikkat edilmelidir.

SINIF ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALINDA KULLANILAN ÖLÇME ARAÇLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Serdarhan Musa TAŞKAYA, Ali MEYDAN

Yönerge, ölçme aracının amacının bilinmesinde ve soruların anlaşılmasında önemlidir. Bu nedenle bütün ölçme araçlarında bulunması gerekir (Turgut, 1997). Ancak bu araştırmada incelenen bazı ölçme araçlarında yönergenin olmadığı görülmüştür.

Seçenek sayısı sınavın hedef kitlesine ve amacına göre değişebilmektedir. Turgut (1997) genel olarak testlerde seçenek sayısının en az 4 ya da 5 olması gerektiğini belirtmiştir. Çünkü seçenek sayısının artması şans etkisini azaltacaktır. Bu araştırmada da test türü ölçme araçlarında 5 ya da 4 seçenek olduğu tespit edilmiştir. Bütün testlerin 4 ya da 5 seçenekli olması, yapılan ölçmenin güvenilirliğini artırıcı çaba olarak değerlendirilmiştir.

İncelenen sınavlarda kullanılan çoktan seçmeli testlerin büyük çoğunluğunda önceden hazırlanmış bir cevaplama kâğıdı bulunmaktadır. Ancak az da olsa bazı sınav kâğıtlarında cevaplar test maddeleri altında yer alan seçeneklerin üzerine işaretlenecek şekilde düzenlenmiştir. Bu durum çoktan seçmeli test türü ölçme araçlarının cevaplarının hazırlanan cevap anahtarına işaretlenmesinin sınav kâğıdının okunmasını kolaylaştırdığı ve nesnel puanlandırmaya imkân sağladığı düşüncesi ile tercih ediliyor olabilir.

Bu araştırmada genel olarak Sınıf Öğretmenliği Ana Bilim Dalı'nda incelenen sınavların klasik olarak nitelendirilen sınav türlerinden oluştuğu ve bazı sınavların soru sayısı, süresi, yönerge ve yazı türü bakımından yetersiz olduğu söylenebilir. Bu nedenle, araştırma sonuçlarına dayanarak, hem sınıf öğretmeni yetiştiren kurumlarda hem de diğer branş öğretmenlerini yetiştiren kurumlarda görev yapan öğretim elemanlarına sınavlarda alternatif yöntemleri de kullanmaları önerilmiştir.

Sınavlarda kullanılan ölçme türlerine ilişkin öğretmen adaylarının görüşlerini ortaya çıkarmaya yönelik araştırmalar yapılmalıdır. Ayrıca benzer araştırmaların diğer öğretmenlik alanlarında da yapılması yararlı olacaktır.

KAYNAKLAR

- AKHUN, İ. (1982). "Sınav Türleri ve Bunların Bilgiyi Ölçme Değerleri". Ankara üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. 15(2), 311-320.
- ANIL, D. ve ACAR, M. (2008). "Sınıf Öğretmenlerinin Ölçme Değerlendirme Sürecinde Karşılaştıkları Sorunlara İlişkin Görüşleri". Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 5(2), 44-61.
- ATILGAN, H., KAN, A., DOĞAN, N. (2006). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme. (Ed.: ATILGAN, H.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- BAKAÇ, M. (2003). "Fen Bilgisi Öğretiminde Ölçme-Değerlendirme Üzerine Bir Çalışma". Milli Eğitim. 157, 23-29
- BİRGİN, O. ve GÜRBÜZ, R. (2008). "Sınıf Öğretmeni Adaylarının Ölçme ve Değerlendirme Konusundaki Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi". Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. (20), 163-179.
- BOZDOĞAN, E. A. ve ÖZTÜRK, Ç. (2008). "Öğretmen Adayları Neden Kopya Çeker?", İlköğretim Online, 7(1), 141-149, (Erişim: 19.01.2010), <http://ilkogretim-online.org.tr>
- CRESWELL, J. W. (2003). Research Design Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. (2.th. Ed.). Thousand Oaks: Sage Publications.

- ÇAKAN, M. (2004). “Öğretmenlerin Ölçme-Değerlendirme Uygulamaları ve Yeterlik Düzeyleri: İlk ve Ortaöğretim”. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 37(2), 99-114.
- DEMİRTAŞ, A. ve BARTH, J. L. (1997). İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretimi: Öğretmen Kılavuzu. Ankara: YÖK/Dünya Bankası.
- DUBAN, N. ve KÜÇÜKYILMAZ, E. A. (2008). “Sınıf Öğretmeni Adaylarının Alternatif Ölçme-Değerlendirme Yöntem ve Tekniklerinin Uygulama Okullarında Kullanımına İlişkin Görüşleri”. İlköğretim Online. 7(39), 769-784. (Erişim: 17.01.2011), <http://ilkogretim-online.org.tr>.
- ERDEMİR, A. Z. (2007). “İlköğretim İkinci Kademe Öğretmenlerinin Ölçme Değerlendirme Tekniklerini Etkin Kullanabilme Yeterliklerinin Araştırılması (Kahramanmaraş Örneği)”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş: Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- GELBAL, S. ve KELECİOĞLU, H. (2007). “Öğretmenlerin Ölçme ve Değerlendirme Yöntemleri Hakkındaki Yeterlik Algıları ve Karşılaştıkları Sorunlar”. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi, (33), 135-145.
- KIZILÇAOĞLU, A. (2005). “Eğitim Fakültelerinde Yeniden Yapılandırma Sürecine İlişkin Eleştiriler ve Öneriler”. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi, 8(14), 132- 140.
- MEYDAN, A. ve ÖZTÜRK, Ç. (2008). “Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Uygulanan Ölçme-Değerlendirme Yaklaşımına İlişkin Görüşleri”. III. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Kongresi. Çanakkale 18 Mart Üniversitesi. Çanakkale.
- MURAT, M. ve UYGUN, Ö. (2004). “Polis Meslek Yüksek Okulu Öğrencilerinin, Ders Başarılarını Etkileyen Etmenlere İlişkin Görüşleri”. Polis Bilimleri Dergisi. 6(1-2), 97-117.
- SAĞLAM-ARSLAN, A., AVCI, N. ve İYİBİL, Ü. (2008). “Fizik Öğretmen Adaylarının Alternatif Ölçme-Değerlendirme Yöntemlerini Algılama Düzeyleri”. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi. (11), 115-128.
- SAĞLAM-ARSLAN, A., DEVECİOĞLU-KAYMAKÇI, Y. ve ARSLAN, S. (2009). “Alternatif Ölçme-Değerlendirme Etkinliklerinde Karşılaşılan Problemler: Fen ve Teknoloji Öğretmenleri Örneği”. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. (28), 1-12.
- SEMERCİ, C. (1992). Fırat Üniversitesi’nde Öğrenci Başarısının Ölçülmesinde Kullanılan Yöntemler ve Ölçme-Değerlendirmeye İlişkin Görüşler. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- TAN, Ş. (2006). Öğretimi Planlama ve Değerlendirme. (10. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- TEKİN, H. (1996). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme. Ankara: Yargı Yayınları.
- TURGUT, M. F. (1997). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Metotları. Ankara: Yargıcı Matbaası.
- TÜRKYILMAZ, M. (2008). “Dil ve Anlatım Dersinde Bir Ölçme Aracı Olarak Yazılı sınavların Kullanımı Konusunda Öğretmen Görüşleri”. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi. 9(3), 1-14.

SINIF ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALINDA KULLANILAN ÖLÇME ARAÇLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

Serdarhan Musa TAŞKAYA, Ali MEYDAN

- YAPICI, M. ve LEBLEBİCİLER, N. H. (2007). “Öğretmenlerin Yeni İlköğretim Programına İlişkin . Görüşleri”. İlköğretim Online. 6(3), 480–490. (Erişim: 17.01.2011), <http://ilkogretim-online.org.tr>.
- YILDIRIM, A. ve SEMERCİ, C. (2006). “İlköğretimde (6., 7., 8. Sınıflar) Öğretmen ve Öğrencilerin Ölçme ve Değerlendirmeye İlişkin Görüşleri (Diyarbakır ve Elazığ İli Örneği)”. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 16(2). 83-95.
- YILDIRIM, A. ve ŞİMŞEK. H. (2004). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. (5. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

